

REGULAMIN POWIATOWEGO KONKURSU HISTORYCZNEGO

„POLSKA W EPOCE PIASTÓW”

§ 1

1. Powiatowy konkurs historyczny „Polska w epoce Piastów” (zwany dalej Konkursem) jest organizowany przez **Niepubliczną Szkołę Podstawową w Krotoszynie im. Marii Montessori**.
2. Konkurs zostanie przeprowadzony w jednej kategorii wiekowej, która obejmuje uczniów klas 5 – 8 szkół podstawowych powiatu krotoszyńskiego.
3. Zgłoszenia uczestnictwa w konkursie prosimy kierować na adres email Niepublicznej Szkoły Podstawowej w Krotoszynie im. Marii Montessori (sekretariat@nspkrotoszyn.pl) do **08.06.2026r.** W e-mailu prosimy o zeskanowanie Karty zgłoszeniowej (załącznik nr 3), a także zgody na udział w konkursie (załącznik nr 4), która jest jednocześnie zgodą na przetwarzanie danych uczniów biorących udział w konkursie (RODO).
4. Każda ze szkół może zgłosić do udziału w Konkursie maksymalnie 2 uczniów.

§ 2

1. Celem Konkursu jest popularyzowanie wśród uczniów wiedzy o epoce Piastów w historii Polski, a także rozwijanie ich pasji i zainteresowań historycznych.
2. Zakres merytoryczny Konkursu obejmuje:
 - a) Podstawowe (ujęte w podstawie programowej dla klas 4-5) i rozszerzone wiadomości na temat panowania dynastii Piastów w Polsce (epoka Piastów) (załącznik nr 1).
3. Zestaw literatury zalecanej dla uczestników Konkursu stanowi załącznik nr 2 niniejszego regulaminu.

§ 3

1. Skład komisji konkursowej zostanie ogłoszony w dniu Konkursu.

2. Autorem pytań dla uczestników konkursu jest Łukasz Borówka – nauczyciel historii i geografii w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Krotoszynie im. Marii Montessori, odpowiadający jednocześnie za merytoryczną stronę konkursu.

§ 4

1. Finał konkursu odbędzie się **12.06.2026r.** tj. w piątek o godzinie **15:00** w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Krotoszynie im. Marii Montessorii (ul. Zdunowska 56).

2. Konkurs będzie miał formę testu pisemnego, na którego rozwiązanie przewidziano ok. 1 godzinę (z możliwym przedłużeniem)

3. Wyniki konkursu zostaną ogłoszone **15.06.2026r.** na stronie Niepublicznej Szkoły Podstawowej im. Marii Montessorii na portalu Facebook.

4. Zostaną uhonorowane trzy pierwsze miejsca.

5. Laureaci o terminie odbioru dyplomów i nagród zostaną poinformowani e-mailem w dniu ogłoszenia wyników.

§ 5

1. Zgłoszenia oraz wszelkie pytania, sugestie oraz wątpliwości prosimy kierować do p. Łukasza Borówki.

ZAKRES MERYTORYCZNY KONKURSU

Daty – Poniżej wymieniono podstawowe daty, które należy znać, jednakże w konkursie mogą się również pojawić daty obecne w całym zakresie merytorycznym.

996 – Chrzest Polski

972- Bitwa pod Cedynią

1000- Zjazd Gnieźnieński

1018- Pokój w Budziszynie/ Wyprawa kijowska Bolesława Chrobrego

1025- Koronacja Bolesława Chrobrego/ Koronacja Mieszka II

1038- Najazd Brzetysława na Polskę

1076- Koronacja Bolesława Śmiałego

1109- Obrona Głogowa

1138- Początek rozbicia dzielnicowego

1226- Sprowadzenie Krzyżaków do Polski

1241- Bitwa pod Legnicą

1295- Koronacja Przemysła II na króla Polski

1309- Zagarnięcia Pomorza Gdańskiego przez Krzyżaków

1320- Koniec rozbicia dzielnicowego/ Koronacja Władysława Łokietka

1331- Bitwa pod Płowcami

1364- Założenie Akademii Krakowskiej

Portrety- Na konkursie mogą również pojawić się portrety władców, chodzi o te namalowane przez J. Matejkę w pocście władców Polski. Wymagane są portrety najważniejszych władców i ich małżonek (Mieszko I, Dobrawa, Bolesław Chrobry, Mieszko II, Rycheza, Kazimierz Odnowiciel, Bolesław Śmiały, Bolesław Krzywousty, Przemysł II, Wacław II, Władysław Łokietek i Kazimierz Wielki)

I. Mieszko I

1. Z jakiej dynastii pochodził? Jakie imiona nosili jego przodkowie?
2. Nad jakim plemieniem słowiańskim przejął władzę?
3. Gdzie za jego panowania był najważniejszy gród w Polsce? (można powiedzieć stolica)
4. W jakiej krainie historycznej narodziło się państwo Mieszka I? (przyszła Polska)
5. Chrzest Polski – rok, przyczyny i skutki? Domniemane miejsce chrztu – Ostrów Lednicki
6. Skąd pochodziła żona Mieszka I, Dobrawa? Ślub z Dobrawą 965 – rok przed chrztem.
7. Według legendy Mieszko aż do 7 roku życia do postrzyżyn był ślepy – nagłe odzyskanie wzroku miało być zapowiedzą tego, że Mieszko I wprowadzi nową wiarę w Polskę i „otworzy” ludziom oczy na nią.
8. Pierwszy o Mieszku I wspomina Ibrahim Ibn Jakub arabski podróżnik.
9. Całe życie Mieszko I walczył z Słowianami Połabskimi (na zachodzie przy ujściu Odry – dzisiejsze jakby województwo zachodniopomorskie). Na początku mamy jego walki z Słowianami Połabskimi którymi przewodził Wichman – w walkach poległ nieznan z imienia brat Mieszka I. Mieszko I przegrywa te walki. Prawdopodobnie Wichmana w jakiś sposób wspomagał niemiecki margrabia Geron. W 967 roku Mieszko I wspomagany przez Czechy pokonał Wichmana, który ginie na polu bitwy.
10. Pierwsze biskupstwo w Polsce powstaje po chrzcie, w 968 roku w Poznaniu – biskupem zostaje Jordan.
11. W 972 roku mamy bitwę pod Cedynią stoczoną z Margrabią Hodonem – Mieszkowi pomaga brat Czcibor. Wygrywamy bitwę i utrzymujemy Pomorze Zachodnie. Po tej bitwie cesarz Otton I kazał się pogodzić Mieszkowi i Hodonowi – Bolesław (Chrobry) syn Mieszka został sprowadzony na cesarski dwór jako zakładnik by jego ojciec nie próbował kolejnych wojen.
12. Drugą żoną Mieszka I zostaje Niemka Oda.
13. Mieszko miał przed Dobrawą 7 żon, które oddał po ślubie. Z Dobrawą miał Bolesława, Świętosławę (która była żoną wikingów – królów Szwecji, Danii, Norwegii i Anglii). Z Odą miał Lamberta, Mieszka i Świętopelka.
14. Mieszko I ofiarował małemu cesarzowi Ottonowi III wielbłąda
15. Mieszko na Czechach zdobył Śląsk i Małopolskę
16. W 991 roku Mieszko I wystawił dokument zwany Dagome Iudex który zachował się w Watykanie – został kiedyś źle przepisany przez jakiegoś mnicha, ale zachował się i jest najstarszym tego typu polskim dokumentem – spisany rzecz jasna po łacinie. W dokumencie tym opisano granice państwa Mieszka I.
17. Mieszko umiera w 992 roku.
18. Zobacz na mapie jak wygląda państwo Mieszka I, żebyś umiał/a je rozpoznać.

II Bolesław Chrobry

1. Czyim był synem i z jakiej dynastii pochodził?
2. Co oznacza przydomek Chrobry?
3. Jak to było ze św. Wojciechem, biskupem czeskim, z rodu Sławnikowiców, który przybył tu w 997 roku? Kogo chciał biskup Wojciech nawracać? Jak zginął? Ile zapłacił Chrobry za jego ciało? Gdzie to ciało pochowano? Co to relikwie?
4. Zjazd Gnieźnieński – rok, przyczyny i skutki. Jaki cesarz przyjechał? Jakimi darami się wymienili? Gdzie powstały biskupstwa i arcybiskupstwo po tym zjeździe? Pierwszym polskim arcybiskupem został Radzim Gaudenty brat św. Wojciecha.
5. W latach 1002-1018 trwają walki Chrobrego z Henrykiem II (następca Ottona III) władcą Niemiec. W czasie walk Bolesław na chwilę zajął Czechy (co nie spodobało się władcy Niemiec), na chwilę też zajął Miśnie (tereny niemieckie). Potem stracił te tereny. Na dłużej (do końca swojego panowania) Bolesław zajął czeskie Morawy i Słowację, a także niemieckie Milsko i Łużyce, które uzyskał ostatecznie po pokoju w Budziszynie w 1018 który zakończył wojny Chrobrego z Niemcami.
6. W 1018 roku po wojnach z Niemcami, Chrobry zaatakował Ruś Kijowską by pomóc w zdobyciu tamtejszego tronu Świętopelkowi – swojego zięciowi. Udało mu się to. Wyprawę tą nazywamy kijowską ponieważ Chrobry wkroczył do Kijowa – stolicy Rusi Kijowskiej. Kiedy Chrobry opuścił Ruś zajął po drodze należące do niej Grody Czerwieńskie – tereny przez które przebiegało wiele szlaków handlowych.
7. O czasach Chrobrego wiemy dużo z kroniki niemieckiego biskupa Thietmara.
8. W którym roku Chrobry koronował się na króla Polski? Koronacja oznaczała usamodzielnienie się i pełną niezależność Polski od Cesarstwa Niemieckiego. W tym samym roku w którym się koronował Chrobry umiera. Obaj z ojcem zostali pochowani w katedrze w Poznaniu.
9. Za czasów Chrobrego wybijano w Polsce pierwsze monety. Jedną z nich jest srebrny denar z napisem Princes Polonie (książę Polski) na którym pierwszy raz pojawia się nazwa Polska (po łacinie). Po za tym na tym denarze jest także podobizna ptaka – być może orła (ale raczej kury, albo pawia).
10. Zobacz na mapie jak wygląda państwo Bolesława Chrobrego, żebyś umiał/a je rozpoznać.

III Mieszko II

1. Czyim był synem?
2. Czy był wykształconym władcą? (podaj argument za tym)
3. Mieszko II od początku był wyznaczony na następcę ojca mimo, że miał starszego brata Bezpryma (i młodszego Ottona). Świadczy o tym np. ślub z Rychezą – pochodzącą z cesarskiego rodu.
4. Mieszko II koronuje się na drugiego króla Polski w 1025 roku. Rycheza zaś zostaje koronowana na królową – pierwszą polską jaką znamy z imienia.
5. Mieszko II wchodzi podobnie jak jego ojciec w konflikt z Niemcami, w tym samym czasie Polskę atakują Czechy i tracimy na ich rzecz Morawy. Na rzecz Węgier tracimy Słowację. W czasie kolejnego ataku Niemiec atakują nas też Rusini i zabierają nam Grody Czerwieńskie. Na rzecz Niemiec tracimy Miłsko i Łużyce – tak więc w latach 30 XI wieku odpadają od nas wszystkie zdobycze Chrobrego.
6. Osłabienie pozycji Mieszka II, który tyle przegrał wykorzystuje jego brat, który dokonuje zamachu stanu i przejmuje władzę w Polsce. Bezprym rządzi w Polsce w latach 1031-1032. Mieszko II ucieka wówczas do Czech gdzie zostaje uwięziony i okaleczony.
7. Bezprym okazuje się mściwym, bezwzględnym władcą który prześladowa dawnych stronników Mieszka II. Został po roku panowania zamordowany. W czasie panowania Bezpryma doszło także do buntu ludowego zwanego reakcją pogańską – ludzie zechcieli powrotu do pogaństwa – znienawidzili władzę, która obciążała ich nadmiernymi podatkami i znienawidzili Kościół, który także utożsamiali z władzą.
8. Po śmierci Bezpryma Mieszko II z pomocą cesarza Konrada II wraca do Polski, ale nie jako król ale jako książę. Polska zostaje podzielona między Mieszka, jego brata Ottona i prawdopodobnie ich kuzyna Dytryka. Jeszcze przed swoją śmiercią Mieszko II udaje się zjednoczyć osłabiony kraj w swoich rękach,
9. Czasami Mieszko II występuje pod przydomkiem Lambert

IV Kazimierz Odnowiciel

1. Kto był ojcem, a kto matką Kazimierza?

2. Skąd przydomek Odnowiciel?

3. Kazimierz przejął władzę po śmierci ojca w 1034 roku. Panuje kilka lat, ale w Polsce mamy wówczas kryzys. Składa się na niego kilka czynników:

- Po pierwsze możni, taka polska elita chciała mieć więcej władzy, więc zdarzało się jej spiskować przeciwko księciu,

- po drugie kiedy żyli jacyś krewni władcy polski, inni członkowie dynastii Piastów, to także zdarzało im się spiskować przeciwko władcy (np. Bezprym),

- po trzecie mamy bunt ludności która została obciążona kosztami utrzymania książęcej drużyny (wcześniej koszty te były pokrywane przez łupy, ale zabrakło zwycięskich wojen, a więc zabrakło i łupów).

4. W 1038 roku mamy do czynienia z reakcją pogańską, powstaniem ludowym – ludzie obciążeni podatkami wystąpili przeciwko władzy i przeciwko Kościołowi, który z władzą utożsamiali. Wiemy że już wtedy nie było księcia w kraju bo musiał uciekać na Węgry, a potem do Niemiec.

5. W 1038 roku doszło również do najazdu czeskiego księcia Brzetysława na Gniezno. Stolica Polski została złupiona, zabrano relikwie św. Wojciecha i pięciu braci męczenników, wiele kosztowności, uprowadzono ludność, w tym wielu rzemieślników. W drodze powrotnej Brzetysław zabrał nam Śląsk. Do dziś większość relikwii św. Wojciecha znajduje się w katedrze św. Wita w Pradze. W Gnieźnie pozostała malutka część która była wmurowana w kilku miejscach w ścianach katedry.

6. W międzyczasie Mazowsze zostało przejęte przez dawnego cześnika (urzędnik zajmujący się zasobami alkoholu władcy, tym starczyło go na uczy, a w czasie ich podawał puchar wina władcy) Mieszka II – Mieclawa.

7. W 1040 roku Kazimierz Odnowiciel przy pomocy Niemiec i 500 zbrojnych wraca do Polski i rozpoczyna odbudowę kraju od Krakowa – który jako niezniszczony staje się nową stolicą Polski.

8. Kazimierz Odnowiciel by nawiązać sojusz bierze za żonę ruską księżniczkę. Podobnie za ruskiego księcia wychodzi siostra Kazimierza Gertruda (znany modlitewnik Gertrudy, w którym zapisała ona własne modlitwy, co czyni ją najstarszym polskim autorem znanym nam z imienia).

9. W 1047 roku Kazimierz Odnowiciel odbił z rąk Mieclawa Mazowsze. Kilka lat później Kazimierz odzyskuje Śląsk, ale musi płacić co roku Czechom trybut, czyli daninę za jego posiadanie.

10. Wiemy, że Kazimierz przeprowadził za swojego panowania wielką reformę polskiej drużyny. Od teraz książę nie utrzymywał armii sam – nie musiał więc prowadzić już ciągłych wojen by zdobywać łupy, ani nie musiał już obciążać nadmiernymi podatkami społeczeństwo. Każdy wojownik dostawał ziemię, kilka wiosek, dzięki którym miał się utrzymać, kupić sobie konia, zbroje, miecz – a w razie wezwania księcia miał się stawić i bronić Polski lub iść na wojnę razem z władcą. Tak z wojów powstali rycerze.

11. Kazimierz odbudował również sieć grodów, odtworzył organizację kościelną (biskupstwa) zniszczoną w czasie kryzysu, budował klasztory (by na wiele terenów znów wróciło chrześcijaństwo- np. klasztor Benedyktynów w Tyńcu – najstarszy w Polsce)

V Bolesław Śmiały (Szczodry)

1. Czyim synem był Bolesław Śmiały?

2. Co oznacza przydomek Śmiały?

3. Podobnie jak pradziadek po którym miał imię Bolesław dążył do uniezależnienia się od Cesarstwa Niemieckiego.

4. Dalej naśladowując pradziadka, Bolesław próbował mieszać się w sprawy ościennych krajów. Zorganizował nawet wyprawę na Kijów. W jej wyniku ponownie przyłączył do Polski Grody Czerwieńskie.

5. Bolesław Śmiały doprowadził do odbudowy arcybiskupstwa w Gnieźnie, które nie działało tam od czasów najazdu Brzetysława. Za jego czasów powstało również biskupstwo w Płocku (Mazowsze).

6. Wykorzystując spór papieża z cesarzem Bolesław popierając papieża uzyskał zgodę na koronację – koronował się w 1076 roku. Którym polskim królem był?

7. Za czasów jego panowania doszło do konfliktu króla z biskupem Krakowa Stanisławem. Niewykluczone, że Stanisław należał do jakiegoś spisku możnowładców przeciwko królowi. W każdym razie Stanisław został oskarżony o zdradę i skazany na śmierć przez obcięcie członków (późniejszy kronikarz Wincenty Kadłubek przekazuje nam, że to sam Bolesław zabił mieczem biskupa Stanisława, kiedy nie chcieli tego zrobić posłani przez niego wojownicy) Po śmierci biskupa prawdopodobnie doszło do jakiegoś buntu możnowładców w wyniku którego Bolesław Śmiały musiał uciec na Węgry. Nie wiemy co się z nim dalej działo, być może dokonał żywota jako mnich w jakimś klasztorze.

8. Kto zapanował w Polsce po ucieczce króla ?

VI Władysław Herman

1. Czy Władysław był królem Polski?

2. Za jego czasów duże wpływy zdobył palatyn (urzędnik dworski, taki jakby zastępca władcy w pilnych sprawach) Sieciech. Pozycja Sieciecha była tak wysoka, że wybijał nawet własne monety – prawo do wybijania monet było zaś zarezerwowane jedynie dla władcy.

3. Za jego czasów najważniejszym grodem, siedzibą władcy, a więc de facto stolicą był Płock na Mazowszu.

4. Miał dwóch synów Zbigniewa i młodszego Bolesława

5. Jedną z jego żonek była Judyta Maria – siostra cesarza Henryka IV.

6. Za czasów Hermana dzięki wyprawom wojennym Sieciecha przejściowo udało się opanować Pomorze Gdańskie.

7. Kiedy synowie Hermana podrośli doszło do konfliktu między nimi a palatynem Sieciechem, który de facto kontrolował Hermana i kraj. Ostatecznie po licznych walkach Herman został zmuszony do wygnania Sieciecha i przekazania synom części ziem polskich do rządzenia (po Sieciechu w Polsce został np. krakowski kościół św. Andrzeja – jeden z najstarszych w Polsce)

8. Po śmierci Władysław Herman został pochowany w katedrze w Płocku gdzie spoczywa do dziś (wraz z synem Bolesławem).

VII Bolesław Krzywousty

1. Po śmierci ojca Polska nadal pozostała podzielona między braci. Bolesław posiadał południe Polski (Małopolska, Śląsk), Zbigniew północ (Wielkopolska, Kujawy, Mazowsze).

2. Bolesław zwany Krzywoustym (albo urodził się z skrzywioną wargą, albo miał jakąś bliznę pobitewną właśnie w okolicy wargi) chciał odzyskać Pomorze. Zaczął o nie walczyć – niestety wyprawy odwetowe Pomorzanie skupiały się nie na ziemiach Krzywoustego, a na ziemiach jego brata (które graniczyły przecież z Pomorzem) – to doprowadziło do konfliktu braci. Bracia powiązali się sojuszami z różnymi sąsiadami. Doszło nawet do ataku Czechów poproszonych o to przez Zbigniewa na ziemie Bolesława. Ostatecznie przy pomocy Węgrów i Rusinów Bolesław pokonał brata, i wygnał go z kraju. Tak został władcą całej Polski

3. Agresywna polityka Bolesława zaniepokoiła władcę Niemiec Henryka V. Po za tym u cesarza znalazł się Zbigniew który prosił o pomoc w odzyskaniu władzy w Polsce. Cesarz wystosował pismo do Bolesława by ten oddał część władzy bratu i podporządkował się Cesarstwu – Krzywousty odmówił – to doprowadziło do wyprawy cesarza na Polskę w 1109 roku. Tutaj na uwagę zasługuje szczególnie obrona Głogowa (1109) – grodu na Śląsku. Dzięki bohaterstwu jego mieszkańców cesarz i jego czescy sojusznicy musieli po trzech tygodniach odstąpić od oblężenia, a potem cała wyprawa cesarska zakończyła się fiaskiem.

4. Ostatecznie by dalej nie pogarszać stosunków z cesarzem Bolesław zgodził się na powrót brata do Polski ale w zamian za to Zbigniew musiał uznać Bolesława za władcę ważniejszego, decydującego o najważniejszych kwestiach. Niewykluczone, że Zbigniew próbował dalej knować przeciwko bratu – w każdym razie po powrocie Zbigniew został osadzony w lochu i oślepiiony na rozkaz brata – prawdopodobnie wkrótce później zmarł. Za swoją zbrodnię Bolesław został prawdopodobnie obłożony przez arcybiskupa Gniezna klątwą i wykluczeniem z Kościoła. Księżę musiał poddać się publicznej pokucie, rozdawać dary ubogim, udał się także na pielgrzymkę do opactwa św. Idziego na Węgry. Klątwa została zdjęta.

5. Większość życia Bolesław Krzywousty poświęcił odzyskaniu dostępu do Morza Bałtyckiego. Dlaczego było to tak ważne?

6. W 1119 Bolesław Krzywousty podbił Pomorze Gdańskie. W 1122 roku Krzywousty podbił Pomorze Zachodnie (Szczecin) – tutaj musiał pokonać księcia pomorskiego Świętopełka i drugiego księcia pomorskiego Warcisława (z rodu Gryfitów). Żeby zjednoczyć Pomorze z resztą kraju Bolesław zaczął tam porządną akcję chrystianizacyjną (z pomocą przyszli mu np. biskup Otton z Bambergu)

7. Mniej więcej w tym czasie doszło do buntu palatyna Skarbimira z rodu Awdańców – wcześniej był on wychowawcą, doradcą i zaufanym człowiekiem księcia. Nie wiemy do końca dlaczego do buntu doszło – w każdym razie Skarbimir został pokonany. Palatynem został po Skarbimirze Piotr Włostowic, który zasłynął pojmaniem ruskiego księcia Wołodora, który spiskował przeciwko Krzywoustemu.

8. Niestety wiemy, że ze względu na politykę pomorską i chęć samodzielności ze strony Bolesława – cesarz zmusił naszego księcia do hołdu – czyli do uznania zwierzchnictwa Cesarstwa Niemieckiego nad nami. Chcąc ratować swoje nabytki terytorialne i samodzielność archidiecezji gnieźnieńskiej Bolesław zgodził się na to.

9. Krzywousty umiera w 1138 roku. W swoim testamencie podzielił Polskę między synów co zapoczątkowało okres rozbitcia dzielnicowego. Zobacz na mapie jak wyglądał podział Polski między synów Krzywoustego, żebyś umiał/a go rozpoznać.

10. Na początku XII wieku powstała za zlecenie Krzywoustego pierwsza polska kronika - kronika Galla Anonima.

11. Zobacz na mapie jak wygląda państwo Bolesława Krzywoustego, żebyś umiał/a je rozpoznać.

VIII Okres rozbicia dzielnicowego

1. Polska w testamencie Bolesława Krzywoustego została podzielona na dzielnice. Każdy z synów księcia miał dostać własną dzielnicę, którą mógł potem podzielić i przekazać własnym synom. Najstarszy (senior) z rodu Piastów miał pełnić funkcje princepsa, czyli władcy zwierzchniego wobec innym książąt. Princeps oprócz własnej dzielnicy miał prawo do tzw. dzielnicy senioralnej, która przechodziła przez środek Polski i zwiierała w sobie m.in. ziemię krakowską i Pomorze. Tak ukształtowały się dwie zasady rządzące ówczesną Polskę: zasada pryncypatu – czyli, że zawsze będzie jakiś władca zwierzchni w Polsce, i zasada senioratu – że owym władcą zwierzchnim będzie zawsze najstarszy z dynastii Piastów.

2. Oprócz Polski rozbicie dzielnicowego przeżywała w tym czasie Ruś. A i Cesarstwo Niemieckie było rozdrobnione. To pozwoliło Polsce względnie przetrwać ten okres w swojej historii.

3. Synowie Krzywoustego zaczęli rządzić w swoich dzielnicach: Mieszko III Stary w Wielkopolsce, Bolesław Kędzierzawy na Mazowszu, Władysław Wygnaniec na Śląsku i Henryk Sandomierski na ziemi Sandomierskiej. Kazimierz Sprawiedliwy nie był ujęty – urodził się po śmierci ojca. Princepsem został Władysław Wygnaniec.

4. Władysław Wygnaniec liczył zapewne, że podobnie jak Chrobry i Mieszko II, wkrótce zjednoczy kraj. Nie udało się, próbował wsparcia z Rusi i wsparcia z Niemiec, nie wyszło. Ostatecznie umarł na wygnaniu – stąd przydomek. Jego synowie mogli jednak wrócić na dziedziczny Śląsk.

5. Następny rządził Bolesław Kędzierzawy – prawie 30 lat.

6. Potem mamy Mieszka III – zaczął wprowadzać reformy, które wzmacniały jego władzę. To nie podobało się możnym. Obalono Mieszka III i zakwestionowano zasadę senioratu. Nowym seniorem został Kazimierz II Sprawiedliwy (mimo, że żyli starsi Piastowie od niego) a tron w Krakowie miał być dziedziczny w jego linii.

7. Potem mam walki. W 1195 roku mamy bitwę pod Mozgawą, w której starł się małoletni Leszek Biały (syn Kazimierza Sprawiedliwego) i Mieszko III Stary wspierany przez potomków Władysława Wygnańca. Jak zakończyła się bitwa?

8. Piastowie kłócili się dalej. Zjazd w Gąsawie w 1227 roku miał ich pogodzić. Doszło jednak do zamordowania księcia Leszka Białego - ostatniego księcia zwierzchniego, które pozycje uznawali inni Piastowie. Tak upadła i zasada pryncypatu.

9. Kto (i czym był synem?) w 1226 roku, żeby poradzić sobie z pogańskim plemieniem Prusów zaprosił do Polski zakon Krzyżacki i osadził ich na Ziemi Chełmińskiej? Krzyżacy z czasem przejmą kontrolę nad Prusami

10. Kolejnym ważnym wydarzeniem z czasów rozbicia dzielnicowego był wielki najazd Mongołów. Od XIII wieku Mongołowie kierowali się z Azji w kierunku Europy. Pokonali Ruś, zaatakowali Polskę - w 1241 roku doszło do bitwy pod Legnicą. Zginął tam Henryk Pobożny, prawnuk Władysława Wygnańca. Śmierć wielu Mongołów, bunt w Azji i na Rusi skłoniły jednak Mongołów do odwrotu.

11. Gospodarczo czasy rozbicia dzielnicowego to narodziny trójpolówki w Polsce – na czym ona polegała?

12. W XIII w. zaczęły się lokacje miast na prawie niemieckim – początek to miasta zakładane przez Henryka Brodatego (wnuk Władysława Wygnańca) na Śląsku, pierwszym była Złotoryja (1211 r.). Jak taka lokacja wyglądała? Jak wyglądały zakładane miasta? Jak wyglądały zasady zarządzania takimi miastami? Pamiętajcie, że dzięki powstawaniu miast książę czerpał większe zyski z podatków (czyli miał pieniądze na kolejne inwestycje), rozwijał się handel, w miastach produkowano różne rzeczy – które trafiały do różnych zakątków Polski.

13. Z lokowaniem nowych miast wiąże się również pojęcie kolonizacji niemieckiej – czyli przybywania z Niemiec dużej ilości ludzi, którzy osadzani byli w nowo powstających miastach.

IX Ciąg dalszy rozbicia dzielnicowego i próby zjednoczenia Polski

1. Atakują nas z różnych stron – trzeba powoli zjednoczyć Polskę. Odpadają od nas zachodnie ziemie (marchia brandenburska, czyli Niemcy je podbiły), na północy nie mamy dostępu do Morza Bałtyckiego (wyrósł nam tam potężny wróg- jaki?). Rusini też się w części zjednoczyli pod panowaniem Mongołów i mogą nam niedługo zagrozić.

2. Jedyną instytucją obejmującą całość ziem polskich był Kościół – Archidiecezja gnieźnieńska obejmowała wszystkie polskie ziemie. Zwolennikiem zjednoczenia Polski był np. arcybiskup Jakub Świnka. Ważny dla zjednoczenia był też kult św. Stanisława. Zrośnięcie się jego członków po śmierci – cudowne – traktowano jako zapowiedź zrośnięcia się państwa polskiego. Organizowano zjazdy Piastów związane z św. Stanisławem np. w 1254 roku.

3. Zjednoczyć kraj próbowali tzw. Henrykowie śląscy (Henryk Brodaty i jego syn Henryk Pobożny) – niestety Henryk Pobożny zginął w walce z Mongołami – kiedy?

4. Mamy też próby zjednoczenia kraju przez linię wielkopolską Piastów – chciał tego dokonać Przemysław II (praprawnuk Mieszka III). Zajął on Pomorze Gdańskie, miał też Wielkopolskę i koronował się w 1295 roku w Gnieźnie (miał insygnia królewskie króla Bolesława Śmiałego) – koronował go Jakub Świnka. Zginął zamordowany w 1296 roku, w ostatnie dni karnawału w Rogoźnie. Za jego czasów mamy pierwszy raz Orła w Koronie jako godło- na królewskiej pieczęci.

5. W 1300 roku odbyła się koronacja Wacława II króla czeskiego na króla Polski (w Gnieźnie). Jak umarł Przemysław II był on najpoważniejszym kandydatem do tronu polskiego. Wcześniej zmusił do ucieczki Władysława Łokietka (prawnuka Kazimierza Sprawiedliwego). Wacław nie zajął tylko Mazowsza i części Śląska- resztę polskich ziem zdobył. Wprowadził urząd starostów, którzy zarządzali na jego polecenie poszczególnymi dzielnicami. To usprawniło działanie kraju. Wacław II wziął za żonę jedyną córkę Przemysława II – Ryksę Elżbietę.

6. Po śmierci Wacława II, królem Polski (niekoronowanym) został jego syn Wacław III.

IX Władysław Łokietek

1. W 1304 roku Łokietek wraca do Polski, sprzyja mu szczęście. W 1305 roku umiera Wacław II a w 1306 Wacław III. W Czechach wybuchają walki o władzę – a więc ten kraj mu nie przeszkodzi. Łokietek wydaje córkę za władcę Węgier – tutaj jest więc sojusz. Łokietek przejmuje Małopolskę, Kujawy i Pomorze Gdańskie.
2. Gdańsk atakują w 1308 Brandenburczycy (Niemcy), Łokietek zajęty w Krakowie wysyła na pomoc Krzyżaków, ci bronią Pomorza, a potem w 1309 roku je zajmują dla siebie (doszło wówczas w 1308r. do tzw. rzezi Gdańszczyzn)
3. W 1311 roku doszło do buntu wójta Alberta w Krakowie. Łokietek musi na razie zrezygnować z Pomorza i ustabilizować sytuację w kraju. W 1314 roku zajmuje Wielkopolskę
4. W 1320 roku koronuje się na króla Polski w Krakowie – koronuje go arcybiskup z Gniezna. W trakcie koronacji użyta zostaje korona, którą następnie koronować będą się wszyscy następni królowie (tzw. korona Chrobrego), a także miecz koronacyjny – Szczerbiec (też związany legendą z Chrobrym).
5. Panowanie Łokietka to dalszy konflikt z Krzyżakami. Sąd papieski kazał zwrócić Pomorze nam, ale Krzyżacy go nie posłuchali. W dalszych latach Krzyżacy zajmują kolejne polskie ziemie. Polska sprzymierza się z Litwą Giedymina (tata Władysława Jagiełły). Krzyżacy sprzymierzają się z Czechami .
6. W 1331 roku doszło do bitwy z Krzyżakami pod Płowcami. Była ona nierozstrzygnięta, ale pierwszy raz Krzyżacy z nami nie wygrali.

X Kazimierz Wielki

1. W którym wieku panował Kazimierz Wielki? Czyim był synem i z jakie dynastii pochodził?
2. Władysław Łokietek pozostawił Kazimierzowi w spadku parę rzeczy: spór z Krzyżakami o Pomorze i inne ziemie, konflikt z Czechami o Śląsk i o polską koronę (następcy Wacława II i Wacława III tytułowali się królami Polski). Kazimierz wolał rozwiązać problemy pokojowo i w sposób dyplomatyczny rozumiejąc, że

sojusz Czech i Krzyżaków może być dla Polski w dłuższej perspektywie zabójczy. Po za tym trzeba dodać, że Polska w pełni zjednoczona jeszcze nie była.

3. Na początku Kazimierz musiał uporać się z pretensjami do polskiego tronu czeskiego władcy- odkupił je od niego, ale musiał zrezygnować z Śląska. Następnie przedłużył pokój z Krzyżakami, jednak dalej trwały ich knowania – Kazimierz nie zgodził się na zrzeczenie się Pomorza na ich korzyść. Udało się ostatecznie Kazimierzowi odzyskać Ziemię Dobrzyńską i Kujawy – nie Pomorze.

5. Dalej mamy podbój Rusi Czerwonej – tutaj Kazimierz mierzy się z Mongołami, Litwinami i Rusinami. Polska zdobywa takie miasta jak Przemyśl, Lwów i Halicz. Tutaj mamy ważne szlaki handlowe. Polska zaczyna bardziej rozciągać się w kierunku wschodnim. Także Mazowsze podporządkowało się Kazimierzowi. Zobacz na mapie jak wyglądała Polska za Kazimierza Wielkiego, żebyś umiał/a ją rozpoznać.

6. Co zrobił Kazimierz Wielki w gospodarce:

- Budował miasta i wsie - „za czasów tego króla, w lasach, gajach i dąbrowach tyle założono wsi i miast, ile bodaj nie powstało kiedy indziej w Królestwie Polskim”. W miastach powstało wiele nowych budowli murowanych (ratusze, kościoły, domy mieszkalne). Były one bezpieczniejsze niż wcześniejsze konstrukcje drewniane, które łatwo mogły się zapalić. Wiele miast otoczonych zostało murami obronnymi. Kazimierz założył także miasto, który nazwał swoim imieniem: Kazimierz – gdzie się znajduje ono dzisiaj?

- Król wspierał też wydobywanie surowców naturalnych. Do najcenniejszych należała **sól**, której używano do zabezpieczenia mięsa przed zepsuciem. Gdzie znajdowały się najbogatsze źródła soli w Polsce? Wydobywana w tamtejszych **żupach** sól wystarczała na potrzeby Królestwa Polskiego, a nadwyżki sprzedawano za granicę. Zyski ze sprzedaży szły do skarbu królewskiego. Dochody czerpano także ze sprzedaży **rud ołowiu**. Ołów był dawniej ważnym materiałem budowlanym, wykorzystywanym na przykład do pokrywania dachów albo do łączenia szkła okiennego.

- Kazimierz Wielki, by usprawnić handel, nakazał bicie własnej **srebrnej monety** – **jak się nazywała?** Na nowych monetach zostały umieszczone symbole ważne dla mieszkańców polskich ziem – ukoronowany orzeł oraz korona.

7. Król dbał o bezpieczeństwo państwa, dlatego finansował budowę zamków. Powstawały one wzdłuż granic Polski i w ważnych dla obronności kraju miejscach. Jak nazywamy zamki położone na granicy między Śląskiem a ówczesną Polską? – powstały za pieniądze z sprzedaży soli z Wieliczki.

8. Z inicjatywy króla zostało uporządkowane i ujednolicone prawo. Jednolite prawo na całym obszarze państwa było jednym z warunków jego sprawnego funkcjonowania. Najpierw ogłosił on zbiór praw dla Wielkopolski, później dla Małopolski. Jak nazywamy zbiory tych praw?

9. Król dbał także o rozwój edukacji w kraju- jak nazywamy pierwszy uniwersytet w Polsce, który założył i w którym roku miało to miejsce? (żakiem (studentem) był tam np. Mikołaj Kopernik)

12. Za rządów Kazimierza Wielkiego doszło również do ważnych zmian wśród mieszkańców jego królestwa. Zaczęły powstawać tak zwane stany, to jest grupy społeczne, różniące się między sobą swoimi prawami. Wytworzyły się wówczas podstawowe stany – rycerski (szlachecki), duchowny, mieszczański i chłopski. Każdy z tych stanów starał się o uzyskanie dla siebie dalszych praw, zwanych przywilejami.

Załącznik nr 2

PRZYKŁADOWA BIBLIOGRAFIA

1. Podręczniki szkolne do klas 4-5
2. Encyklopedie historyczne
3. Atlasy historyczne
4. Strony internetowe, kanały na youtube:
 - www.zpe.gov.pl
 - www.historia.org.pl
 - kanał na youtube – ThrashingMadPL – seria: Historia na szybko – odcinki o historii Polski

Załącznik 3

Karta zgłoszeniowa

**Powiatowy Konkurs Historyczny
„Polska w epoce Piastów”
dla Uczniów Szkół Podstawowych
w roku szkolnym 2025/2026**

1. Nazwa szkoły

.....
.....

2. Adres szkoły

.....
.....

3. Telefon oraz e-mail szkoły

.....
.....

4. Uczestnicy

Lp	Imię i nazwisko ucznia, klasa	Imię i nazwisko opiekuna
1.		
2.		

Załącznik 4

.....
(imię i nazwisko ucznia) (imię i nazwisko rodzica/opiekuna)

.....
(szkoła)

.....
(wiek ucznia, klasa)

ZGODA NA UDZIAŁ W KONKURSIE

Wyrażam zgodę / nie wyrażam zgody na udział mojego dziecka) w konkursie na zasadach określonych w regulaminie konkursu.

Wyrażam zgodę / nie wyrażam zgody na przetwarzanie danych osobowych mojego dziecka objętych zgłoszeniem do udziału w konkursie na potrzeby niezbędne do przeprowadzenia konkursu.

Wyrażam zgodę / nie wyrażam zgody na publikację danych osobowych mojego dziecka (w zakresie imienia i nazwiska, klasy, nazwy i adresu szkoły z telefonem i adresem e-mail) oraz jego wyników konkursu przez organizatora konkursu, tj. Niepubliczną Szkołę Podstawową w Krotoszynie im. Marii Montessori.

Wyrażam zgodę / nie wyrażam zgody na nieodpłatne rozpowszechnianie wizerunku mojego dziecka w związku z udziałem w konkursie, zgodnie z treścią art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1191 z późn. zm.)

.....
(data i czytelny podpis przedstawiciela ustawowego)

Oświadczam, że przyjmuję do wiadomości, iż:

z dniem 25 maja 2018 r. zaczęło obowiązywać Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych).

1. Administratorem Pani/Pana danych osobowych (dalej: „Administrator”) jest Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Krotoszynie im. Marii Montessori z siedzibą w Krotoszynie, ul. Zdunowska 56, 63-700, NIP: 621-183-64-54, REGON 367986590, nr tel 696399240. Z Administratorem można się kontaktować pisemnie, za pomocą poczty tradycyjnej na adres ul. Zdunowska 56, 63-700 Krotoszyń lub pocztą elektroniczną na adres: sekretariat@nspkrotoszyn.pl
2. Pani/Pana dane osobowe przetwarzane będą w celu przeprowadzenia konkursu.
3. W związku z przetwarzaniem danych w celach wskazanych powyżej Pani/Pana dane osobowe mogą być udostępniane innym odbiorcom lub kategoriom odbiorców danych osobowych. Odbiorcami danych osobowych mogą być podmioty upoważnione do odbioru Pani/Pana danych osobowych na podstawie odpowiednich przepisów prawa.
4. Przekazywanie danych osobowych do państw trzecich (spoza obszaru UE) nie będzie się odbywać.
5. Pani/Pana dane osobowe będą przetwarzane przez okres niezbędny do realizacji wskazanych powyżej celów przetwarzania, w tym również obowiązku archiwizacyjnego wynikającego z przepisów prawa.
6. Każdemu kogo dane są przetwarzane przysługują następujące prawa:
 - prawo dostępu przysługujące osobie, której dane dotyczą (na podstawie art. 15 RODO),
 - prawo do sprostowania danych (na podstawie art. 16 RODO),
 - prawo do usunięcia danych („prawo do bycia zapomnianym”) (na podstawie art. 17 RODO),
 - prawo do ograniczenia przetwarzania (na podstawie art. 18 RODO),
 - prawo do przenoszenia danych (na podstawie art. 20 RODO),
 - prawo do sprzeciwu (na podstawie art. 21 RODO)
7. W przypadku, w którym przetwarzanie Pani/Pana danych odbywa się na podstawie zgody (art. 6 ust. 1 lit. a RODO), przysługuje Pani/Panu prawo do cofnięcia wcześniej wyrażonej zgody w dowolnym momencie, przy czym wycofanie zgody nie ma wpływu na zgodność przetwarzania, którego dokonano na jej podstawie przed cofnięciem zgody.
8. Ma Pani/Pan prawo wniesienia skargi do Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych, gdy Pani/Pan uzna, że przetwarzanie danych osobowych narusza przepisy RODO.
9. Podanie przez Panią/Pana danych osobowych jest dobrowolne, jednak niezbędne do przeprowadzenia konkursu.
10. Pani/Pana dane osobowe nie podlegają zautomatyzowanemu podejmowaniu decyzji, w tym profilowaniu. Administrator dokłada wszelkich starań, aby zapewnić wszelkie środki fizycznej, technicznej i organizacyjnej ochrony danych osobowych przed ich przypadkowym czy umyślnym zniszczeniem, przypadkową utratą, zmianą, nieuprawnionym ujawnieniem, wykorzystaniem czy dostępem, zgodnie ze wszystkimi obowiązującymi przepisami.
11. Pani/Pana dane osobowe są przetwarzane elektronicznie i ręcznie, zgodnie z metodami i procedurami związanymi z celami przetwarzania, o którym mowa w pkt 3 i 8 powyżej.
12. Wyrażenie zgodny na udział mojego dziecka w konkursie jest jednoznaczne z akceptacją regulaminu danego konkursu.

.....
miejsowość i data

.....
czytelny podpis rodzica lub prawnego opiekuna